

Testpunkta darbības nosacījumi

Ievads

TESTPUNKTS izveidots Eiropas Ekonomiskās zonas Finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas „NVO fonds” atbalstītā projekta Nr.2012.EEZ/PP/1/MEC/043/035 „Sociālās iekļaušanas veicināšana, uzlabojot veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem” ietvaros. Testpunkta darbību pārrauga un tā darbības nosacījumus izstrādājusi šī projekta ieviesēja biedrība „Baltijas HIV asociācija”.

TESTPUNKTS ir profilakses iestāde mērķtiecīgai HIV un STI profilakses īstenošanai augstam HIV un STI inficēšanās riskam pakļautai sabiedrības daļai – vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem. Testpunktā apmeklētāji saņem informāciju un/vai profesionālu konsultāciju par infekcijas slimībām un to profilaksi, ārstniecības iestādēm un speciālistiem, prezervatīvus, primāro izmeklēšanu uz HIV un sifilisu.

Atrašanās vieta un darba laiks

Testpunkts atrodas biedrības „Mozaīka” telpās Rīgā, Stabu ielā 19, birojs II.

Tālruni informācijai un pierakstam +371 28441324 un +371 28440340.

Darba laiks: otrdienās un trešdienās no 18:00 līdz 20:30

Nepieciešamības pamatojums

2010.gadā Eiropā tika veikts starptautisks pētījums interneta vidē - “Eiropas interneta pētījums par vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem (EMIS)” [1] par vīriešu, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem (VDV) zināšanām, infekciju izplatību, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un to kvalitāti. Pētījumā piedalījās ap 180 000 respondentu no 38 Eiropas valstīm, tostarp 708 no Latvijas. Pētījuma laikā tika atklātas būtiskas problēmas - zems HIV un STI izmeklējumu īpatsvars VDV vidū, augsta infekciju izplatība (HIV 7,8%), daudz īslaicīgu braucienu

uz valstīm ar augstu HIV un STI izplatību, neapmierinošas zināšanas par inficēšanās riskiem u.c., veselības aprūpes speciālistu veiktie izmeklējumi neatbilst specifiskajām VDV vajadzībām, kā rezultātā infekcijas netiek atklātas (pārsvārā tiek veiktas tikai asins analīzes, neveic ģenitāliju un tūpļa vizuālu apskati, neņem uztriepes). Pētījuma dati par visām Eiropas valstīm publicēti EMIS projekta interneta vietnē <http://www.emis-project.eu/final-report>, bet Latvijas dati - biedrības „Baltijas HIV asociācija” interneta mājas lapā [2]. Daži svarīgākie secinājumi, kuri tika ņemti vērā, izveidojot Testpunktu:

1. Latvijā ir ļoti zemi HIV testu veikšanas rādītāji VDV vidū. Tas apliecina speciāli VDV auditorijai paredzētu testēšanās veicināšanas pasākumu aktualitāti valstī.
2. VDV zināšanas par HIV/STI un to riska faktoriem ir nepietiekamas – ir nepieciešamas VDV populācijai speciāli paredzētas informatīvās kampaņas un izglītojoši pasākumi.
3. Pastāv būtiski trūkumi veselības aprūpes sistēmā – nepieciešami pasākumi, kas būtu vērsti uz VDV draudzīgu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu, veselības aprūpes darbinieku izglītošana un motivēšana.
4. Ir ieteicams piedāvāt vakcināciju pret vīrusa hepatītu B (HBV) visiem VDV,
5. Ir nepieciešami pasākumi, lai mazinātu LGBT personu, ieskaitot VDV, diskrimināciju un stigmatizāciju Latvijā.

Eiropas Slimību kontroles centra dati [3] liecina, ka HIV infekcijas izplatība VDV vidū daudzās valstīs sastāda līdz pat 40% no kopējiem jaunatklātajiem gadījumiem. Arī Latvijā pieaug HIV izplatība VDV vidū, liecina SPKC dati un informācija biedrības „Baltijas HIV asociācija” mājas lapā [4].

Lai veicinātu pētījuma rezultātā atklāto trūkumu novēršanu un mazinātu seksuāli transmisīvo infekciju izplatību risku Latvijā, pilnveidojot veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem, 2014.gadā biedrība „Baltijas HIV asociācija” sadarbībā ar LR Veselības ministriju, biedrību „Mozaīka” un biedrību „Norvēģijas Geju un lesbiešu veselība” ir uzsākusi projektu „Sociālās iekļaušanas veicināšana, uzlabojot veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem (VDV)”. Testpunkta darbības nosacījumi izstrādāti šī projekta ietvaros, balstoties uz Norvēģijas un Spānijas līdzīgu testpunktu darbības pieredzi.

Mērķa auditorija

Testpunkta pakalpojumi paredzēti vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem. Tas attiecas uz gejiem, biseksuāliem vīriešiem, kā arī tādiem vīriešiem, kuri sevi nepieskaita ne pie vienas no šīm kategorijām, tomēr tie mēdz iesaistīties dzimumattiecībās ar vīriešiem.

Testpunktā pakalpojumi tiek sniegti kā Latvijas Republikas rezidentiem, tā arī nerezidentiem, ja tie pārstāv attiecīgo mērķa grupu vai ir tās kontaktpersonas.

Pakalpojumu pieejamība

Lai uzlabotu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību potenciāli stigmatizētai sabiedrības daļai VDV, ir svarīgi pakalpojumus sniegt tur, kur mērķauditorijas

pārstāvji justos droši un brīvi (gan fiziski, gan morāli), tiem nebūtu jāslēpj vai īpaši jāuzsver sava seksuālā orientācija. Tas nozīmē, ka jānodrošina *zema sliekšņa pakalpojums*. Ņemot to vērā, Testpunkts izveidots LGTB un viņu draugu apvienības „Mozaīka” telpās.

Klienti Testpunktā tiek pieņemti divas reizes nedēļā. Lai katram apmeklētājam konsultants varētu atvēlēt pietiekami daudz laika un uzmanības, vizīti vēlams iepriekš pieteikt, zvanot pa tālruni +371 28441324 vai +371 28440340. Ja apmeklējums nav iepriekš pieteikts, pieņemšana notiek rindas kārtībā.

Visi pakalpojumi un materiāli klientiem ir bez maksas.

Testpunkta vides drošība

Ieeja biedrības „Mozaīka” telpās aprīkota ar zvana pogu. Klientu pieņemšanas laikā biedrības durvis var būt slēgtas; tādā gadījumā klientam jāzvina pie durvīm. Medicīnas darbiniekam ir iespēja nepieciešamības gadījumā izsaukt apsardzes dienestu ar „drošības pogas” palīdzību.

Medicīnas darbinieks biedrības telpās nekad neatrodas viens. Klientu pieņemšanas stundās vienmēr dežūrē vismaz viens brīvprātīgais, kurš ielaiž klientu un pavada ar viņu kopā laiku, ja medicīnas darbinieks ir aizņemts ar citu klientu. Vēlams, lai šajā laikā brīvprātīgais sniegtu klientam informāciju par pieejamajiem pakalpojumiem un HIV/AIDS, STI u.c. profilaksi, ja klients tam piekrīt. Testpunktam piesaistītie brīvprātīgie ir iepriekš sagatavoti darbam ar klientiem un par HIV u.c. STI profilaksi.

Testpunkta vides drošība ietver arī konfidencialitāti. Medicīnas darbinieks ievēro konfidencialitāti atbilstoši LR normatīvajos aktos noteiktajam. Brīvprātīgo darbinieku konfidencialitātes nosacījumi ir iekļauti darba līgumā starp brīvprātīgo un biedrību „Baltijas HIV asociācija”. Testpunkta atrašanās vietā biedrības „Mozaīka” telpās kā brīvprātīgie, tā arī citas projektā iesaistītās personas ievēro biedrības „Mozaīka” iekšējās kārtības noteikumus.

Testpunkta klientiem netiek pieprasīti personu apliecinoši dokumenti un tiem ir tiesības neatklāt savu identitāti. Dati par apmeklējuma laikā sniegtajiem pakalpojumiem un klientu tiek fiksēti elektroniskā žurnālā, šifrējot klienta vārdu.

Testpunkta darbinieki

Testpunktā strādā:

- 1) medicīnas darbinieks ar vidējo medicīnas izglītību (medicīnas māsa vai ārsta palīgs) un sertifikātu savā nozarē. Medicīnas darbinieks konsultē, veic izmeklējumus, nosūta tālākai izmeklēšanai vai ārstēšanai pie Atbalstošā tīklojuma speciālistiem vai citiem, tīklojumā neiesaistītiem, speciālistiem, fiksē datus un ievada tos datu uzskaites elektroniskajā žurnālā, veic datu apkopošanu un analīzi; medicīnas darbinieks organizē un vada Testpunkta darbu;

- 2) brīvprātīgais – ieinteresēta, iepriekš apmācīta un darbam motivēta persona, ar kuru var būt vai var nebūt noslēgts brīvprātīgā darba līgums; brīvprātīgo apmācības var notikt individuāli vai grupā.

Testpunkta atpazīstamības simbols

Testpunkta atpazīstamībai izveidota grafiska zīme – logo, kas sastāv no tumši zila apļa ar baltu kāsi tajā. Aplis simbolizē testēšanas *punktu*, bet kāsis (jeb *ķeksītis*) - atzīmi par veiktu veselības pārbaudi. Zem apļa lokā izvietots uzraksts „TESTPUNKTS.LV - plānotā interneta mājas lapas adrese, kur būs atrodama informācija par Testpunktu. Šajā zīmē tiešā veidā netiek norādīta saistība ar veselības pakalpojumu sniegšanu vai medicīnisku manipulāciju veikšanu, kā arī nav norādes uz mērķauditoriju. Līdz Testpunkta mājas lapas izstrādei informācija par to pieejama „Baltijas HIV asociācijas” un „Mozaīkas” mājas lapās www.balthiv.com un www.mozaika.lv.

Atpazīstamības zīme ir attēlota uz ieejas durvīm Testpunkta atrašanās vietā. Tā tiek lietota informatīvajos materiālos par Testpunktu vai veselības pakalpojumiem VDV mērķgrupai, tajā skaitā interneta vidē. Atpazīstamības zīmi ieteicams lietot arī ar Testpunkta sniegto pakalpojumu reklamēšanu saistītos pasākumos apģērbu noformējumā un aksesuāros.

Testpunktā sniegtie pakalpojumi

Eksprestesti infekciju atklāšanai

Projekta ietvaros Testpunktā tiek piedāvāts veikt eksprestestus HIV un sifilisa noteikšanai. Ekspresdiagnostikai tiek izmantotas Eiropas Savienībā sertificētas diagnostikas ierīces asiņu testēšanai atbilstoši instrukcijā aprakstītajai procedūrai. Ņemot vērā pētījumos pierādītos mērķauditorijas augstos uzvedības riskus, nākotnē Testpunktā optimāli būtu nodrošināt arī ekspresdiagnostiku VHB un VHC noteikšanai.

Ja klientam veiktā eksprestesta rezultāts ir reaktīvs vai medicīnas darbinieks konstatē, ka klientam nepieciešams vai būtu lietderīgi veikt papildus veselības pārbaudes vai ārstēšanu, tas pēctesta konsultācijā informē klientu par turpmākām izmeklēšanas un ārstēšanas iespējām, tajā skaitā par Atbalstošo ārstu tīklu. Kopā ar klientu tiek apsvērta nepieciešamība un iespēja vērsties pie kāda no tīklojumā iesaistītajiem ārstiem tālākai klienta veselības aprūpes veikšanai. Ja klients tam piekritis, medicīnas darbinieks nodrošina klientu ar nepieciešamo kontaktinformāciju, un, ja klients vēlas, tā klātbūtnē sazvina attiecīgo ārstu un vienojas par vizītes laiku. Medicīnas darbinieks klientam izsniedz aizpildītu nosūtījuma veidlapu – rekomendāciju ārsta apmeklējumam, kurā norādīta adrese, tālruna numurs un pieņemšanas laiki.

Profilakses līdzekļi

Testpunktā mērķauditorijai bez maksas tiek piedāvāti prezervatīvi un lubrikanti. Testpunktā pieejami arī informatīvie materiāli par HIV un STI profilaksi, drošu seksu u.c. atbilstoša informācija latviešu, kā arī, cik iespējams, krievu un angļu valodā. Vēlamais informatīvo materiālu minimums: pamatinformācija par HIV/AIDS un

citām seksuāli transmisīvajām infekcijām, Testpunkta vizītkartes, Atbalstošo ārstu tīklojuma kontakti.

Medicīniskā drošība

Testpunktā infekciju ekspresdiagnostiku, atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, veic sertificēta ārstniecības persona, ievērojot universālos drošības noteikumus. HIV ekspresdiagnostika tiek veikta, nodrošinot klientam normatīvajos aktos paredzēto pirmstesta un pēctesta konsultāciju. Konsultācija tiek sniegta jebkura medicīniska izmeklējuma gadījumā pirms tā veikšanas.

Klientu un informācijas reģistrēšana

Testpunkta klientu reģistrācija notiek pēc standarta formulas, kuru izmanto HIV profilakses punktu klientu reģistrācijai Latvijā vai citā Eiropas Savienības valstī. Tā tiek izveidots drošs, konfidenciāls identifikācijas kods, kas sastāv no cipara, kas norāda klienta dzimumu (1 – vīrietis, 2 – sieviete), klienta vārda pirmā burta, klienta mātes vārda pirmā burta un dzimšanas gada. Šāds identifikācijas kods ļauj izsekot klientam sniegto pakalpojumu apjomam un vēsturei. Medicīnas darbinieks aizpilda klienta reģistrācijas anketu, ievācot informāciju par klienta personu un atzīmējot veikto izmeklējumu. Par klientu ievāktās informācijas apjoms un kvalitāte ir tāda, lai to nepieciešamības gadījumā varētu integrēt SPKC HPP tīkla datu uzskaites sistēmā un projekta HIV-COBTEST⁵ datu uzskaites sistēmā, tā nodrošinot datu pilnvērtīgu izmantošanu statistikai un analīzei. Informācija par klientu tiek apkopota elektroniskajā datu uzskaites žurnālā (Pielikums Nr.1).

Pakalpojumu kvalitātes izvērtēšana

Testpunkta darbības un Atbalstošo ārstu tīklojuma sniegto pakalpojumu kvalitātes novērtēšanai izstrādāta pakalpojumu izvērtēšanas anketa. Ārstniecības persona pēc pakalpojuma sniegšanas lūdz klientu novērtēt saņemtā pakalpojuma kvalitāti, izskaidrojot nepieciešamību un informējot, ka anketa ir anonīma. Ārstniecības persona iedod klientam izvērtējuma anketu kopā ar aizlīmējamu aploksni bez marķējuma. Atkarībā no apstākļiem pakalpojuma sniegšanas vietā, klients anketu aizpilda ārsta kabinetā vai ārpus tā, un aizlīmētā aploksnē nodod ārstam vai novieto tam speciāli paredzētā vietā. Biedrības „Mozaīka” telpās anketa tiek aizpildīta ārpus Testpunkta telpas un nodota brīvprātīgajam, kurš dežūrē Testpunktā. Anketu apstrādi un datu analīzi Projekta darbības laikā veic pētnieks, bet pēc projekta beigām - atbildīgais darbinieks.

Brīvprātīgo pienākumi

Testpunktam piesaistīti brīvprātīgie darbinieki ir piedalījušies apmācību seminārā, un ar tiem ir noslēgts brīvprātīgā darba līgums. Atsevišķos gadījumos brīvprātīgo apmācība un sagatavošana darbam var tikt veikta individuāli. Pienākumi noteikti Brīvprātīgo darba līgumā, tostarp:

- 1) organizēt klientu plūsmu Testpunkta pakalpojumu saņemšanai biedrības „Mozaīka” telpās (sagaidīt, informēt, instruēt, pavadīt);

- 2) palīdzēt organizēt klientu piesaisti Testpunktam ārpus Testpunkta telpām (piem., klubos), interneta vietnēs, izplatot informāciju par Testpunkta pakalpojumiem un darba laikiem;
- 3) sadarboties ar Atbalstošo ārstu tīklojumu (izplata informāciju, nepieciešamības gadījumā palīdz Testpunkta apmeklētājiem sasniegt ārstus, periodiski savāc no ārstiem pakalpojuma kvalitātes novērtējuma anketas).

Citi resursi un sadarbības partneri

- **Atbalstošo ārstu tīkls** – Projektā speciāli darbam ar VDV sagatavota ģimenes ārstu un ārstu- speciālistu grupa. Tīklojumā iekļautie ārsti piedalījušies ārstu apmācību seminārā un ar tiem noslēgts darba līgums.
- Biedrība „**AGIHAS**”
- Biedrība „**Mozaīka**”. Biedrības telpās pieejama bibliotēka, kas ir vienīgā publiski pieejamā LGBT jautājumus pārstāvošā krātuve Latvijā. Biedrība „Mozaīka” piedāvā juridisko palīdzību personām, kas cietušas no vardarbības, medicīniskās palīdzības atteikuma u.tml., diskriminējot personu tās seksuālās orientācijas dēļ.
- Sabiedriskā organizācija „**Norvēģijas geju un lesbiešu veselība**”
- **Sjekk-punkt** (Oslo, Norvēģija)
- **LR Veselības ministrija**
- **Center for Epidemiological Studies on HIV/AIDS and STI of Catalonia** (Katalonija, Spānija)
- **BCN Checkpoint** (Barselona, Spānija)
- Sabiedriskā organizācija „**Estonian Network of PLWH**” (Tallina, Igaunija)
- Sabiedriskā organizācija „**Demetra**” (Viļņa, Lietuva)

Terminu skaidrojumi un abreviatūras

Brīvprātīgais – persona, ar kuru noslēgts brīvprātīgā darba līgums un kura piedalījusies Projekta brīvprātīgo apmācību seminārā un savā brīvajā laikā bez atlīdzības veic brīvprātīgā pienākumus Testpunktā.

Eksprestests (šajā dokumentā) - antivielu tests, lai noteiktu HIV vai sifilisa antivielas asinīs. Testa rezultāta iegūšanai vajadzīgas ne vairāk kā 30 minūtes. Diagnozes uzstādīšanai nepieciešama apstiprinošā diagnostika.

HIV – cilvēka imūndeficīta vīruss

HPP – HIV profilakses tīkls, kura datu apkopošanu un analīzi nodrošina Slimību profilakses un kontroles centrs. <http://www.spkc.gov.lv/hiv-profilakses-punkti/>

Klients – VDV, kurš izmanto Testpunkta pakalpojumus, vai VDV kontaktpersona

LGBT - lesbietes, geji, biseksuāli, transseksuāļi

Projekts - „Sociālās iekļaušanas veicināšana, uzlabojot veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem (VDV)”

Projekts „HIV-COBATEST”: ieviesējs (galvenais partneris) ir *Center for Epidemiological Studies on HIV/AIDS and STI of Catalonia* (Katalonija, Spānija). Biedrība „Baltijas HIV asociācija” ir šī projekta sadarbības partneris. Ar 2014.gadu projekts turpinās jaunā kvalitātē kā Euro HIV EDAT projekts. Projektus finansē Eiropas Komisija.

SPKC - Slimību profilakses un kontroles centrs ir veselības ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde

STI – seksuāli transmisīvās infekcijas

VDV – vīrieši, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem: geji, biseksuāli vīrieši, kā arī tādi vīrieši, kuri sevi nepieskaita ne pie vienas no šīm kategorijām, tomēr tie mēdz iesaistīties dzimumattiecībās ar vīriešiem

Zema sliekšņa pakalpojums (šajā dokumentā) – Testpunkta vide ir mērķauditorijai draudzīga, personāls akceptē klienta seksuālo orientāciju, pakalpojumu saņemšanai nav vecuma ierobežojumu un ir iespēja saglabāt anonimitāti, ja klients to vēlas. Pakalpojumi un materiāli mērķauditorijai tiek nodrošināti bez maksas.

Literatūras avoti

¹ “Eiropas interneta pētījums par vīriešiem, kuriem ir dzimumattiecības ar vīriešiem (EMIS)”

http://www.emis-project.eu/sites/default/files/public/publications/emis-2010_european_msm_internet_survey_38_countries_v4.pdf

² <http://balthiv.com/noderiga-informacija/petijumi>

³ <http://www.ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/annual-epidemiological-report-2013.pdf>

⁴ <http://balthiv.com/hivaids-baltija/statistika-baltijas-valstis-2014>

⁵ <http://balthiv.com/projekti/cobatest-projekts>

Projekta ieviesējs un atbalstītāji

Projektu īsteno biedrība „Baltijas HIV asociācija” (www.balthiv.com)

Projektu finansiāli atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija (www.eeagrants.org www.norwaygrants.org)

Projektu Latvijā administrē Sabiedrības Integrācijas fonds (www.sif.lv) .

Par Testpunkta darbības nosacījumu saturu atbild projekta īstenotāja biedrība „Baltijas HIV asociācija”.

Testpunkta darbības laikā dokuments var tikt labots vai papildināts atbilstoši gūtajai pieredzei un labākajai praksei.